

УДК 329
ББК 66.011.6

**ГРОМАДСЬКІ ОРГАНІЗАЦІЇ У СФЕРІ ПОЛІТИКИ ПАМ'ЯТІ:
РЕГІОНАЛЬНИЙ ВИМІР
(порівняльний аналіз Івано-Франківської, Львівської
та Тернопільської областей)**

Л. Я. Венгринюк

*Прикарпатський національний університет імені В. Стефаника;
76025, м. Івано-Франківськ, вул. Шевченка, 57;
тел. +380 (342) 59-61-46; e-mail: sunset.0718@gmail.com*

Стаття присвячена аналізу регіональних громадських організацій у сфері політики пам'яті. Подається їх розширена класифікація, що виокремлює громадські формування, організовані живими очевидцями, учасниками чи постраждалими від певних подій у минулому, або в пам'ять про жертви трагічних історичних реалій; громадські формування, чия діяльність спрямована на охорону та відтворення окремих традицій, збережених суспільною пам'яттю; наукові та культурно-освітні організації, діяльність яких націлена на вивчення та популяризацію знань про минуле, дослідження та відкриття досі невідомих сторінок історії; сучасні громадські організації, які, маючи ширші програмні засади, долучаються у своїй діяльності до проблематики пам'яті, вшанування ключових історичних дат та популяризації об'єктивного висвітлення історичної минушини; громадські організації, засновані представниками національних меншин. Здійснюється порівняльний аналіз об'єднань Львівської, Івано-Франківської та Тернопільської областей.

Ключові слова: *громадські організації, політика пам'яті, регіоналістика.*

Громадські організації є важливою складовою громадського суспільства. До сфери їхньої діяльності, окрім реалізації соціально-орієнтованих, сервісних проектів, входять питання пов'язані з динамічною соціокультурних процесів, дослідженнями у відповідній сфері [8]. Відтак громадські ініціативи розглядаються як фактори впливу на державну політику пам'яті, що організовується низкою індивідів, груп, організацій. З однієї сторони, такий вплив може мати конструктивний характер взаємного узгодження, кореляції, прийняття спільних спогадів. З іншого боку, такі ініціативи можуть загрожувати посяганням на сталий існуючий історичний наратив нації, породжуючи низку дезінтегративних суспільних конфліктів [1].

В Україні проблема становлення діяльності громадських організацій історико-культурного спрямування також набуває актуальності у

зв'язку з переосмисленням історичного минулого як складової процесу національного самоствердження, формування національної ідентичності. Нині в Україні діє низка громадських організацій, які беруть участь у формуванні громадської думки, колективних уявлень про історичне минуле країни. У різних формах вибудовується діалог та соціальне партнерство органів державної влади з такими організаціями у сфері впровадження державної політики пам'яті. Необхідність взаємодії держави з даним сегментом громадянського суспільства є актуальним з огляду на відносно високий рівень довіри населення до даних соціальних інституцій [8]. Так, за даними Українського центру економічних і політичних досліджень ім. Олександра Разумкова, проведеного у березні 2013 р., громадським організаціям довіряє 39,5% населення України [6]. Це досить значний показник, особливо якщо врахувати досить низький рівень довіри населення до інших інституцій, особливо державних структур. Результати соціологічного опитування, проведеного компанією «GfK Україна», показали, що найменше українці довіряють Верховній Раді (2,7%), політичним партіям (3,2%) і Президентові України (5,4%). Не довіряють партіям – 69,9% опитаних, парламенту – 74%. Знизився рівень довіри українців і до Кабінету Міністрів України (6,3%). Саме тому співробітництво з громадськими організаціями у процесі формування та реалізації державної політики пам'яті здатне додати легітимності діям влади у питаннях репрезентацій національної історії [8].

Громадські ініціативи у галузі політики пам'яті є формою діяльності громадян, заснованою на колективній самоорганізації з метою захисту інтересів у сфері розуміння та інтерпретації спільного історичного минулого. Найчастіше такі ініціативи є локальними, обмеженими в часі, вузькоспрямованими. Проте, погоджуючись з думкою Г. Зеленько, зазначимо: задля того, щоб бути ефективною, громадська ініціатива має бути об'єднаною і концентрованою, завдяки чому відбувається утворення громадських асоціацій. Найорганічнішим утворенням громадянського суспільства вважаються неполітичні об'єднання громадян. Організовані громадські групи виступають посередником між індивідом і державою, надають громадянам сили і підтримки, посилюють можливість громадян впливати на рішення держави та місцевих громад. Український соціолог І. Бекешкіна підкреслює, що діяльність у громадських об'єднаннях формує важливі якості громадянської причетності та відповідальності, розширює простір «Я» до спорідненого «Ми», розширює комунікативні можливості [1].

Аналізуючи громадські організації в сфері політики пам'яті, українські дослідники спробували їх класифікувати. Так, Л. Чупрій вважає, що відповідно до здійснюваних напрямів роботи, громадські організації історичного спрямування можна умовно поділити на такі групи:

1) організації, які здійснюють пошуково-дослідницьку та пам'яткоохоронну діяльність (Всеукраїнське Товариство «Меморіал» ім. В. Сту-

са, «Товариство пошуку жертв війни «Пам'ять», Центр розвитку музейної справи, Українська асоціація захисту історичного середовища, Всеукраїнська спілка краєзнавців та інші);

2) організації освітньо-просвітницького спрямування (Всеукраїнська асоціація викладачів історії та суспільних дисциплін «Нова доба», Всеукраїнське товариство «Просвіта» та інші);

3) організації козацького спрямування (Українське козацтво, Спілка козацьких організацій України та інші);

4) молодіжні організації історичного спрямування (Пласт, Молода Січ, скаутські організації та інші);

5) ветеранські організації (Організація ветеранів України, Всеукраїнське товариство політичних в'язнів – жертв нацизму, Міжнародна українська спілка учасників війни, Українська асоціація «Відлуння війни», Всеукраїнське братерство ОУН-УПА ім. Р. Шухевича та інші), які також виконують дослідницькі та просвітницько-виховні функції [8].

Українська дослідниця О. Волянчук зазначає, що, проаналізувавши єдиний реєстр громадських формувань Міністерства юстиції України, а також дослідивши програмні документи окремих громадських об'єднань, за цілями громадські формування, діяльність яких більшою чи меншою мірою пов'язана зі знаннями чи/та оцінками окремих подій історичного минулого, можна умовно поділити на три групи:

1) громадські формування, організовані живими очевидцями, учасниками чи постраждалими від певних подій у минулому, або в пам'ять про жертви трагічних історичних реалій;

2) громадські формування, чия діяльність спрямована на охорону та відтворення окремих традицій, збережених суспільною пам'яттю;

3) наукові та культурно-освітні організації, діяльність яких спрямована на вивчення та популяризацію знань про минуле, дослідження та відкриття досі невідомих сторінок історії [1].

У своєму дослідженні ми будемо послуговуватись саме останньою класифікацією. Та на нашу думку, її слід дещо розширити, додавши ще дві групи:

1) сучасні громадські організації, які, маючи ширші програмні засади, долучаються у своїй діяльності до проблематики пам'яті, вшанування ключових історичних дат та популяризації об'єктивного висвітлення історичної минувшини. (Студентське братство, МНК та інші);

2) громадські організації, засновані представниками національних меншин (Єврейська громада, Товариство польської культури, Німецька молодь в Україні та інші).

Зауважмо, що громадські організації, засновані представниками національних меншин, слід обов'язково виділяти в окрему групу, особливо зважаючи на те, що подальший аналіз торкатиметься регіонального виміру громадського сектору політики пам'яті, а саме, західноукраїнського регіону, де протягом багатьох минулих століть спостерігалось іс-

нування поліетнічного суспільства зі значною присутністю представників інших націй, які у містах за своєю сукупністю інколи переважали українське населення.

Подавши загальну класифікацію громадських організацій у сфері політики пам'яті, ми пропонуємо детальніше зупинитися на характеристичній кожної з них крізь призму регіоналістики, здійснивши порівняльний аналіз відомостей про створення та основних функцій громадських організацій Львівської, Івано-Франківської та Тернопільської областей.

Як зазначалось вище, першу групу становлять громадські формування, організовані живими очевидцями, учасниками чи постраждалими від певних подій у минулому, або в пам'ять про жертви трагічних історичних реалій. Як влучно зауважує Ж. Мінк, досвід показує, що реактивація історичних конфліктів завжди можлива, попри різні форми їхнього розв'язання в минулому. Історія переносить себе у сьогодення, відбувається мобілізація різних учасників дій, постраждалих груп населення або інших знедолених груп, про яких забули в післяконфліктних угодах, або змусили мовчати.

До таких суб'єктів політики пам'яті відносимо організації колишніх в'язнів концтаборів та репресованих [1]. (Загальний перелік цих організацій подано у таблиці 1). Найбільша кількість організацій цього напрямку зареєстровано в Івано-Франківській області (10), у Львівській (7) та в Тернопільській (4). По три із цього переліку у Львівській та Івано-Франківській областях та одна у Тернопільській присвячені жертвам нацистських концтаборів; 5 в Івано-Франківській та по 2 у Львівській та Тернопільській – політв'язням та репресованим; по 1 у Львівській та Івано-Франківській областях – ветеранам УПА. Цікавим є факт наявності у кожній області організації ветеранів 1-ої УД «Галичина». [2-5; 7]

Таблиця 1. *Львівська область*

№ п/п	Назва організації	Дата створення
1	Львівська обласна спілка політичних в'язнів України	21.10.1993
2	Львівське обласне товариство політичних в'язнів і репресованих	16.12.1993
3	Львівське обласне відділення Української спілки в'язнів – жертв нацизму	10.02.1994
4	Львівське обласне товариство колишніх політв'язнів фашистських концтаборів Української організації борців антифашистського опору	10.02.1994
5	Всеукраїнської громадської організації «Антифашистський Комітет України	18.02.2010
6	Галицьке Братство колишніх вояків 1-ої Української дивізії «Галичина» Української національної Армії	22.06.1995
7	Львівське Крайове Братство ветеранів національно-визвольної боротьби	16.09.1993

Івано-Франківська область

№ п/п	Дата створення	Назва організації
1	11.11.1994	Івано-Франківське обласне відділення української спілки в'язнів-жертв нацизму (УСВЖН)
2	29.10.1996	Івано-Франківська обласна організація борців антифашистського опору – колишніх політв'язнів фашистських концтаборів
3	22.06.2006	Обласний осередок Всеукраїнської асоціації євреїв – колишніх в'язнів гетто та нацистських концтаборів Івано-Франківської області
4	10.01.1994	Івано-Франківська обласна організація Всеукраїнського Товариства Політичних в'язнів і репресованих
5	31.10.1994	Івано-Франківська обласна Спілка дітей політв'язнів України
6	13.02.2001	Івано-Франківська Обласна організація політичних спецпоселенців
7	20.05.2005	Івано-Франківська обласна громадська організація «Родина – діти репресованих»
8	14.02.2006	Івано-Франківський обласний фонд допомоги репресованим
9	02.03.1994	Івано-Франківська Крайова Управа Братства УПА Карпатського Краю
10	05.04.1993	Івано-Франківська станиця Галицького братства колишніх вояків Першої УД УНА

Тернопільська область

№ п/п	Назва організації	Дата створення
1	Тернопільська обласна організація Всеукраїнської асоціації євреїв – колишніх в'язнів гетто та нацистських концтаборів	15.05.2006
2	Тернопільська обласна організація Всеукраїнського Товариства політичних в'язнів та репресованих	10.11.1993
3	Тернопільське обласне товариство дітей політв'язнів і репресованих	09.01.1998
4	Тернопільська станиця Галицького Братства колишніх вояків 1-ої Української Дивізії «Галичина» Української Національної Армії	10.10.1995

Гострі політичні дискусії виникають зазвичай також навколо питань, пов'язаних з минулими війнами. Активну участь у обговореннях приймають організації постраждалих та учасників тих подій [1] (Загальний перелік цих організацій подано у табл.2). Найбільша кількість організацій цього напрямку зареєстровано у Львівській області (10) та по 7 в Івано-Франківській і Тернопільській. Із цього переліку присвячені ветеранам Другої Світової війни 7, 3 та 4 організації у Львівській, Івано-Франківській та Тернопільській областях відповідно. Відстоюють інтереси дітей війни 2 організації у Тернопільській області, та по одній у решті областей. Найбільш розвинена мережа громадських організацій, що відображають інтереси ветеранів війни в Афганістані існує в Івано-Франківській області (3), у інших – лише по одній [2-5;7].

Таблиця 2. Львівська область

№ п/п	Назва організації	Дата створення
1	Львівська обласна організація Міжнародної Української Співки учасників війни	23.06.1994
2	Львівська обласна організація ветеранів України	25.08.1994
3	Львівське обл. відділення всеукраїнського об'єднання ветеранів	27.11.1997
4	Територіальна спілка ветеранів війни, праці та репресованих Львівської області	06.03.1997
5	Громадська організація «Об'єднання учасників бойових дій»	10.09.1999
6	Громадська організація «Спілка ветеранів війни «Захист»	28.04.2006
7	Львівська обласна організація Всеукраїнської громадської організації «Захист дітей війни»	12.08.2005
8	Львівська обласна організація інвалідів війни та членів їх родин «Відгомін війни»	26.12.2008
9	Львівська обласна організація Української Співки ветеранів Афганістану / воїнів-інтернаціоналістів	04.04.1996
10	Львівська обласна організація воїнів-інтернаціоналістів «Кубинців»	05.02.2004

Івано-Франківська область

№ п/п	Дата створення	Назва організації
1	28.12.1993	Івано-Франківська обл. Організації ветеранів України
2	20.08.1997	Івано-Франківське обласне відділення Всеукраїнського об'єднання ветеранів
3	05.01.2007	Організація ветеранів 38 армії (корпусу)
4	05.12.2011	Івано-Франківське регіональне відділення Всеукраїнської громадської організації «Допомога дітям війни»
5	10.05.1994	Івано-Франківська обласна організація Української Співки ветеранів Афганістану (воїнів-інтернаціоналістів)
6	12.06.1997	Івано-Франківська обласна Асоціація учасників бойових дій (воїнів-інтернаціоналістів)
7	17.08.2012	Громадська організація «Івано-Франківська обласна спілка інвалідів війни в Афганістані»

Тернопільська область

№ п/п	Назва організації	Дата створення
1	Тернопільська обл. організація Організації ветеранів України	25.09.1993
2	Тернопільська обласна організація «Відлуння війни»	28.03.1997
3	Тернопільське обласне відділення Всеукраїнського об'єднання ветеранів	08.08.1997
4	Тернопільська обласна організація Всеукраїнської громадської організації «Захист дітей війни»	14.03.2005
5	Тернопільський обл. осередок Всеукраїнської громадської організації Всеукраїнське Об'єднання «Діти війни – України»	05.02.2009
6	Тернопільська обласна громадська організація ветеранів «Тернопіль-пошук»	20.11.2012
7	Тернопільське обласна організація Української Співки ветеранів Афганістану (воїнів-інтернаціоналістів)	26.11.1993

Окремо виділимо у цій групі громадські формування етнічних меншин, що свого часу зазнали насильної депортації та вигнання з рідних земель. Голова громадської організації «Всеукраїнське Товариство Лемківщина», О. Венгринович, у програмному зверненні відзначає: «До цього часу ніхто не вибачився перед нами за цю трагедію, не відшкодовано моральні і матеріальні кривди... Історія депортації, митарства, відношення влади до переселенців, причини депортації, відповідальність за трагічні долі тисяч краян – вимагає нових досліджень, поглядів та стверджень... Метою нашого Товариства є сприяння етнічному відродженню Лемківщини, дослідженню, розвитку і популяризації самобутньої культури лемків (русинів), їх традицій і звичаїв, духовності та захист спільних інтересів краян». Тож подібні організації є дієвими учасниками простору пам'яті суспільства. [1] Їх кількість є невеликою, всього 6, 2 і 3 організації у Львівській, Івано-Франківській та Тернопільській областях відповідно. Більшість організацій цього спектру присвячені етнографічній групі лемків.

Таблиця 3. Львівська область

№ n/n	Назва організації	Дата створення
1	Громадська організація «Молода Лемківщина»	28.04.1993
2	Львівське регіональне суспільно-культурне товариство «Надсяння»	20.07.1995
3	Суспільно-культурне товариство «Холмщина»	01.08.1996
4	Об'єднання товариств депортованих українців «Закерзоння» (Об'єднання Західний регіон України «Закерзоння»)	17.06.1999
5	Суспільно-культурне товариство «Любачівщина»	23.06.1999
6	Львівська обласна організація Всеукраїнського Товариства «Лемківщина»	01.07.2004

Івано-Франківська область

№ n/n	Дата створення	Назва організації
1	15.09.1993	Івано-Франківське обласне суспільно-культурне товариство «Надсяння»
2	02.03.2007	Регіональне міжрайонне лемківське товариство «Бескидське земляцтво»

Тернопільська область

№ n/n	Назва організації	Дата створення
1	Тернопільське суспільно-культурне товариство «Надсяння»	13.09.1993
2	Тернопільське обласне товариство «Любачівщина»	31.05.1994
3	Тернопільське обласне суспільно-культурне товариство «Холмщина»	26.06.1995

Також до цієї групи громадських формувань віднесемо ті, що об'єднують небайдужих до наслідків значних екологічних катастроф минуло-

го, спричинених політичною недбалістю. Так, в ім'я збереження суспільної пам'яті про жертви Чорнобиля, а також на захист інтересів постраждалих від його наслідків в Україні діє 23 громадські формування [1]. У трьох західних областях їх всього 15: найбільше – 7 – в Івано-Франківській області; по 4 у Львівській та Тернопільській областях.

Таблиця 4. *Львівська область*

№ п/п	Назва організації	Дата створення
1	Львівське обласне громадське об'єднання «Спілка інвалідів Чорнобиля»	14.04.1993
2	Львівська обласна організація «Союз чорнобиль України»	3.06.1993
3	Львівська обласна Асоціація Української Асоціації «Чорнобиль» органів та військ МВС	09.06.2000
4	Громадська організація «Чорнобиль-Відродження»	13.04.1995

Івано-Франківська область

№ п/п	Дата створення	Назва організації
1	27.12.1995	Об'єднання громадян «Дзвони – Івано-Франківськ»
2	28.02.1997	Івано-Франківська обл. організація «Спілка Чорнобиль»
3	18.10.2004	Івано-Франківська обл. спілка ВГО «Союз Чорнобиль України»
4	08.08.1996	Івано-Франківський осередок Всеукраїнського громадського об'єднання інвалідів Чорнобиля, інших осіб, які постраждали від чорнобильської катастрофи «Єдність»
6	24.06.2009	Громадське об'єднання «Івано-Франківське громадське об'єднання «Прикарпатбат Чорнобиль»
7	27.02.2012	Івано-Франківський обласна організація Всеукраїнської громадської організації «Всеукраїнське об'єднання ветеранів Чорнобиля»

Тернопільська область

№ п/п	Назва організації	Дата створення
1	Тернопільська обласна організація Всеукраїнської громадської організації «Союз Чорнобиль України»	05.01.1994
2	Тернопільська обласна громадська організація інвалідів-ветеранів органів внутрішніх справ «Чорнобильський щит»	20.04.2012
3	Тернопільське відділення Всеукраїнського громадського об'єднання інвалідів Чорнобиля, інших осіб, які постраждали від Чорнобильської катастрофи «Єдність»	05.07.1996
4	Тернопільська обласна організація Всеукраїнської громадської організації інвалідів Чорнобильської катастрофи «ЧОРНОБИЛЬ-ЄДНІСТЬ»	11.12.2006

Переходячи до аналізу другої групи, зазначимо, що до неї належать громадські формування, чия діяльність спрямована на охорону та відтворення окремих традицій, збережених суспільною пам'яттю. Учасникам

цих рухів властива ностальгія за певним суспільно-політичним режимом, державним устроєм чи формою правління, що залишилися в минулому, а відтак і прагнення до повернення окремих його елементів чи цілковите його відродження. У арсеналі засобів діяльності таких організацій провідне місце займають історичні реконструкції та моделювання, театралізовані відтворення певних явищ чи подій минулого.

Так, наприкінці 1980-х рр. інтерес до свого минулого та генетична пам'ять поряд з активізацією політичного життя в Україні спричинили виникнення козацьких громадських утворень. Зараз козацькі громади в Україні діють у формі громадських організацій національно-патріотичного спрямування, яких є достатньо багато [1]. Так, аналізуючи перелік громадських організацій, зареєстрованих Головними управлінням юстиції у Львівській, Івано-Франківській та Тернопільській областях, ми бачимо, що у цих областях існує 20, 11 та 6 козацьких організацій відповідно [2-5; 7]. Така значна кількість козацьких громад пояснюється не лише державною фінансовою підтримкою (адже ці громадські організації не конфліктують з офіційним історичним нарративом держави, тому нею заохочуються), але й внутрішнім розколом в сучасній козацькій старшині [1].

Таблиця 5. Львівська область

<i>№ п/п</i>	<i>Назва організації</i>	<i>Дата створення</i>
1	Львівська крайова організація Українського Січового Союзу	26.08.1993
2	Львівське обласне козацьке товариство «Галицький прикордонний козацький кіш»	02.12.1993
3	Львівське обласне об'єднання «Галицька Січ»	31.03.1994
4	Львівське обласне товариство «Січ»	23.06.1994
5	Прикарпатська Січ Українського Козацтва	25.08.1994
6	Львівська паланка Всеукраїнської громадської організації «Козацьке Військо Запорозьке України»	29.08.2002
7	Львівська обласна громадська організація «Галицький полк Козацьких Військ України»	06.02.2003
8	Львівська обласна громадська організація Всеукраїнської громадської організації «Українське Реєстрове Козацтво»	18.07.2003
9	Крайове козацьке об'єднання «Західне козацьке військо України» Всеукраїнської громадської організації «Козацькі війська України»	25.06.2004
10	Львівське обласне козацьке товариство Міжнародної Асоціації «КОЗАЦТВО»	06.06.2006
11	Прикарпатське міжрайонне козацьке товариство (об'єднання) Всеукраїнської громадської організації «Українське Реєстрове Козацтво»	19.06.2006
12	Львівська регіональна громадська організація «Галицьке козацьке військо»	01.02.2007
13	Львівська обласна організація Міжнародної громадської організації «Міжнародний Союз Козацтва»	21.03.2007
14	Львівська обласна громадська організація «Український козацький полк «Галичина»	03.03.2008

15	Галицький округ Всеукраїнської громадської організації Українське реєстрове козацтво	15.08.2008
16	Львівська обласна громадська організація «Галицький козацький полк «Жовква»	27.10.2008
18	Львівська обл. громадська організація «Козацьке братство»	29.03.2010
19	Громадська організація «Залізний Кіш»	09.03.2011
20	Львівська обласна комсомольська організація	2.09.1993

Івано-Франківська область

<i>№ п/п</i>	<i>Дата створення</i>	<i>Назва організації</i>
1	22.04.1997	Івано-Франківське обласне козацьке товариство “Українського козацтва” – “Галицька Січ»
2	09.08.2004	Івано-Франківське обласне козацьке товариство Українського козацтва «Прикарпатська Січ»
3	28.10.2004	Івано-Франківська обласна організація Міжнародної громадської організації «Міжнародний Союз Козацтва»
4	09.08.2005	Івано-Франківська обласна організація “Соборне Козацтво України» Січ»
5	06.05.2006	Івано-Франківське обл. козацьке товариство Всеукраїнської громадської організації “Українське Реєстрове Козацтво» (УРК)
6	03.12.2008	Івано-Франківське обласне козацьке товариство Міжнародної Асоціації «Козацтво»
7	27.03.2009	Громадська організація «Івано-Франківське обл. козацьке товариство Українського Реєстрового Козацтва ім. І. Виговського»
8	25.06.2009	Громадська організація «Окремий науково-освітній центр Українського козацтва імені Семена Височана
9	30.07.2004	Івано-Франківський обласний осередок Всеукраїнської громадської організації «Козацтво Нової України»
10	11.01.2006	Загін Всеукраїнської дитячої громадської організації «Козаченьки» в Івано-Франківській області
11	10.01.2008	Івано-Франківський обласний осередок Міжнародної громадської організації «Українське козацтво»

Тернопільська область

<i>№ п/п</i>	<i>Назва організації</i>	<i>Дата створення</i>
1	Тернопільське крайове козацьке товариство Українського козацтва	16.03.1995
2	Тернопільське обласне молодіжне товариство «Лицарська школа козацької січової боротьби «Хрест»»	14.01.2002
3	Тернопільське обл. козацьке товариство Всеукраїнської громадської організації «Українське реєстрове Козацтво» (УРК)	03.02.2003
4	Тернопільська обласна організація Міжнародної громадської організації «Міжнародний союз козацтва»	11.05.2006
5	Тернопільський обласний загін Всеукраїнської дитячої громадської організації «Козаченьки»	10.02.2006
6	Тернопільський обласний округ Всеукраїнської громадської організації «Соборне Гетьманське Козацтво»	15.08.2012

У громадському просторі західноукраїнських областей функціонують також формування, що пропагують повернення традицій комуністичного минулого [1]. Проте, слід зазначити, що питома частка організацій такого типу дуже незначна, адже даний сектор представлений лише однією організацією у Львівській та Тернопільській областях (Львівська обласна організація Ленінської Комуністичної Спілки Молоді, Тернопільська обласна організація Ленінської Комуністичної спілки молоді України) та двома організаціями в Івано-Франківській (Івано-Франківська обласна організація Ленінської Комуністичної Спілки Молоді України, Івано-Франківська обласна організація Всеукраїнської громадської дитячої організації «Всеукраїнська піонерська організація ім. В.І. Леніна»). Також слід зазначити, що у темпоральному вимірі ці організації з'явилися достатньо недавно: до 2002р. в проаналізованих областях не існувало жодної прокомуністичної громадської організації, а половина з них виникла лише у 2011-2012 роках. На нашу думку, це можна пояснити посиленням комуністичної партії та ідеології на державному рівні та деякими змінами у векторі політики пам'яті, що відбулися протягом останніх років.

Продовжуючи аналіз громадських формувань другого блоку, зазначмо, що в часи радянської диктатури дві України – внутрішня і екзильна – виробляли кожна свою власну пам'ять про трагічні події. Відтак сьогодні специфічну нішу в полі суспільно-політичного життя незалежної України займають громадські організації, привнесені з екзилії [1]. Прикладом можуть слугувати Організація Українських Націоналістів, місцеві організації якої діють у всіх трьох областях; крім того, у Львівській області це ще й Українська військова організація імені полковника Коновальця, а у Тернопільській – Управа Всеукраїнського братства ОУН – УПА ім. Генерала Романа Шухевича – Тараса Чупринки [2-5; 7]. Відновлюючи свою роботу на Батьківщині, представники подібних громадських утворень не лише повертають суспільству насильницьки втрачену колективну пам'ять, але й привносять нові зразки громадських ініціатив західного типу. З іншого боку, вони часом досить відсторонені від специфіки реального політичного життя суспільства, не здатні прийняти та осягнути набутого в часи їх відсутності досвіду країни, іноді займають радикальні позиції.

До таких організацій варто також віднести щойно відроджені на пострадянському просторі скаутські дитячі та молодіжні об'єднання, які безпосередньо впливають на становлення громадянської культури молодого покоління. Такі організації, зареєстровані вже і у західному регіоні країни [1]. Так, найбільше їх у Львівській області (7), а в Тернопільській та Івано-Франківській їх майже однакова кількість: 5 та 4 відповідно. У всіх областях існують місцеві осередки «Пласту», «Соколу» та «Спілки Української Молоді» [2-5; 7], які перейняли свої найменування та відповідні патріотичні традиції виховання молоді від своїх історич-

них попередників, заснованих в буремні роки українського національно-визвольного руху [1].

Таблиця 6. Львівська область

<i>№ n/n</i>	<i>Назва організації</i>	<i>Дата створення</i>
1	Львівська округа Пласту-Національної Скаутської Організації України	11.05.2000
2	Львівське громадське об'єднання УНПО «Пластун»	16.09.1993
3	Львівська крайова скаутська організація «Білі Горвати	26.02.1996
4	Львівська обласна організація Спілки Української Молоді в Україні	05.05.1993
5	Львівська обласна молодіжна громадська організація «СОКІЛ»	03.10.2006
6	Львівська крайова молодіжно-спортивна організація «СІЧ»	17.04.2009
7	Львівська регіональна громадська організація «СІЧ»	05.05.2009

Івано-Франківська область

<i>№ n/n</i>	<i>Дата створення</i>	<i>Назва організації</i>
1	21.05.1999	Івано-Франківська округа Пласту – Національної Скаутської організації України
2	31.03.2011	Івано-Франківський обласний осередок Всеукраїнської молодіжної громадської організації «Національна Організація Скаутів України»
3	19.05.1998	Івано-Франківська обласна організація Спілки Української Молоді в Україні
4	20.07.2007	Івано-Франківська обласна молодіжна громадська організація «Сокіл»

Тернопільська область

<i>№ n/n</i>	<i>Назва організації</i>	<i>Дата створення</i>
1	Тернопільська обласна Округа “Молодіжної організації «Пласт – Національна Скаутська Організація України»	16.07.2002
2	Тернопільський обласний осередок Всеукраїнської молодіжної громадської організації «Національна Організація Скаутів України»	09.02.2012
3	Спілка молоді Тернопільщини	06.08.1993
4	Тернопільська обласна організація «Сокіл»	15.10.1993
5	Тернопільська обласна організація Спілки Української Молоді	08.09.2003

Третя група охоплює наукові та культурно-освітні організації, діяльність яких націлена на вивчення та популяризацію знань про минуле, дослідження та відкриття досі невідомих сторінок історії. Судження та оцінки історичних подій, висловлені членами таких формувань, можуть

користуватися значним авторитетом у суспільстві, оскільки сприймаються як незалежні та фахові [1].

Здійснюючи порівняльний аналіз громадських організацій цієї групи, бачимо, що їх найбільша кількість зареєстрована у Львівській області (15), хоча Тернопільська та Івано-Франківська демонструють теж високий показник (особливо зважаючи на те, що їх населення в сукупності практично дорівнює населенню Львівської області) – по 12 організацій у кожній. У всіх трьох областях існують регіональні осередки Товариства охорони пам'яток історії і культури, «Меморіалу» ім. В. Стуса, Товариства «Просвіта» ім. Т. Шевченка, Наукового товариства ім. Т. Шевченка, Союзу українок, Спілки краєзнавців. У всіх областях, що нами аналізуються, також діють різноманітні пошукові товариства, основний акцент у роботі яких зроблено на епоху Другої Світової війни. Варто зазначити, що лише у Львівській області діє місцевий осередок Українського інституту пам'яті, який був утворений того ж року, що і головна установа у Києві (2006) [2-5;7].

Таблиця 7. Львівська область

№ n/n	Назва організації	Дата створення
1	Львівська обласна організація товариства охорони пам'яток історії і культури	15.01.1993
2	Львівська обласна історико-просвітницька, правозахисна організація «Меморіал» імені Василя Стуса	07.10.1993
3	Львівське обласне об'єднання Всеукраїнського товариства «Просвіта» ім. Тараса Шевченка (Львівське товариство «Просвіта»)	03.07.1997
4	Львівський відділ Союзу українок	17.11.1994
5	Наукове товариство ім. Т.Шевченка	22.05.1997
6	Львівська обласна організація «Товариство українок імені Ольги Басараб»	28.04.1998
7	Меморіал героїв УПА.	21.05.1998
8	Громадська організація «Інститут досліджень національних відносин «Галичина»	07.02.2003
9	Львівський обласний осередок організації «Український інститут воєнної історії»	02.06.2003
10	Львівська обласна організація Всеукраїнської спілки краєзнавців	05.07.2004
11	Громадська організація «Інститут національної пам'яті»	23.11.2006
12	Львівська обласна пошуково-дослідницька, правозахисна, історико-просвітницька, громадська організація «Сумління»	20.03.2007
13	Львівська обласна громадська організація «Західно-український Центр Історичних досліджень»	09.03.2010
14	Громадська організація «Товариство пошуку жертв війни «Пам'ять»	31.03.2005
15	Львівський обласний осередок Всеукраїнської громадської організації «Закінчимо війну»	09.10.2010

Івано-Франківська область

<i>№ п/п</i>	<i>Дата створення</i>	<i>Назва організації</i>
1	24.09.1993	Івано-Франківське обласне об'єднання Всеукраїнського Товариства «Просвіта» ім. Тараса Шевченка
2	14.06.1994	Івано-Франківський відділ Союзу українок
3	07.09.1994	Івано-Франківське обласне Історико-просвітницьке товариство «Меморіал» імені Василя Стуса
4	22.02.2001	Наукове товариство ім. Т.Шевченка
5	26.04.2002	Івано-Франківське обласне громадське об'єднання «Наше місто»
6	17.03.2003	Культурно-просвітницька обласна організація «Івано-Франківська спілка «Джерела»
7	29.11.2006	Рада Івано-Франківської обласної організації Українського товариства охорони пам'яток історії та культури
8	04.02.2008	Громадська організація «Івано-Франківська туристсько-краєзнавча спілка»
9	22.06.2009	Громадська організація «Сумління»
10	09.07.2010	Громадська організація Івано-Франківська молодіжна історико-пошукова організація «Галичина»
11	14.02.2011	Громадська організація «ЗУНР»
12	29.09.2011	Громадська організація «Парк партизанської слави»

Тернопільська область

<i>№ п/п</i>	<i>Назва організації</i>	<i>Дата створення</i>
1	Тернопільське обласне об'єднання Всеукраїнського товариства «Просвіта» ім. Т. Шевченка	20.09.1993
2	Тернопільське обласне історико-просвітницьке товариство «Меморіал» ім. Василя Стуса	12.10.1993
3	Тернопільська обласна організація Українського товариства охорони пам'яток історії та культури	23.12.1993
4	Тернопільська обласна молодіжна пошукова організація «Обеліск»	04.09.1995
5	Тернопільське відділення Союзу українок	10.11.1995
6	Тернопільська обласна громадська організація «Пошук»	12.03.1996
7	Тернопільське територіальне відділення Всеукраїнського наукового та професійного товариства ім. Миколи Міхновського	27.09.1996
8	Тернопільська обласне молодіжне науково-пошукове Товариство «Обереги»	22.04.1997
9	Тернопільська обласна молодіжна організація «Асоціація краєзнавців-енциклопедистів Тернопільщини»	01.10.2004
10	Тернопільська обласна громадська організація «Пошукове товариство «Шлях воїна»	07.08.2009
11	Тернопільський обласний осередок Всеукраїнської громадської організації «Закінчимо війну»	28.04.2012
12	Тернопільський обласний осередок Наукового товариства ім. Т.Шевченка	28.04.2012

Таблиця 8. Львівська область

№ n/n	Назва організації	Дата створення
1	«Львівська бесіда»	27.05.1993
2	Львівська фундація імені О.Ольжича	12.05.1994
3	Конгрес української інтелігенції Львівщини	25.03.1997
4	Студентське братство Львівщини	16.10.1997
5	Львівська обласна об'єднана юнацька «Січ» ім. Д.Вітовського	14.10.1999
6	ЛОО «Молода Просвіта»	28.01.2000
7	Культурно-історичний фонд «Міф»	12.02.2003
8	Львівська обласна молодіжна громадська організація «Клуб толерантності»	28.02.2008
9	Громадська організація «Сила нації»	18.03.2008
10	Молодіжна громадська організація «Студентське братство ім. С.Бандери»	16.07.2008
11	Львівський обл. осередок Всеукраїнської громадської організації «Товариство відродження української нації»	20.08.2009
12	Місцевий осередок Всеукраїнської молодіжної громадської організації «Молодіжний Націоналістичний Конгрес»	24.09.2009
13	Львівська обласна громадська організація «Борець»	30.10.2009
14	Львівська обл. громадська організація «Патріот України»	17.11.2009
15	Львівський обласний осередок Міжнародної громадської організації «Україна-Польща-Німеччина»	07.04.2010
16	Громадська організація «Дух нації»	8.07.2010
17	Львівська обласна громадська організація «Громадське патріотичне об'єднання «Українська Справа»	13.07.2010

Івано-Франківська область

№ n/n	Дата створення	Назва організації
1	22.09.1993	Студентське братство
2	29.12.1995	Івано-Франківська обласна організація «Конгрес української інтелігенції»
3	16.10.1996	Івано-Франківська обласна організація «Молода Просвіта»
4	01.06.2001	Івано-Франківська обл. громадська організація «Івано-Франківське товариство української культури «Українська думка»
5	30.07.2001	Конгрес національно-патріотичних сил «Туцільська Рада»
6	10.08.2001	Івано-Франківська обласна організація Всеукраїнського жіночого товариства імені Олени Теліги
7	12.10.2004	Івано-Франківська обласна громадська організація «Українська народна асамблея – Українська національна солідарна організація»
8	28.08.2007	«Обласний Клуб Української Інтелігенції ім. Б.Лепкого»
9	4.02.2008	Івано-Франківська обл. громадська організація «Патріот України»
10	20.02.2008	Громадська організація «Поклик нації»
11	19.12.2012	Громадська організація «Військово-патріотичний центр «Воїн-патріот»
12	29.04.2010	Івано-Франківське обласне націоналістичне громадсько-політичне об'єднання «Національний вибір»

Тернопільська область

<i>№ п/п</i>	<i>Назва організації</i>	<i>Дата створення</i>
1	Тернопільська організація Української асоціації творчої інтелігенції «Світ культури»	04.05.1993
2	Тернопільське обласне літературно-просвітницьке товариство ім. Б. Лепкого	07.10.1994
3	Тернопільське обласне відділення Конгресу української інтелігенції	03.02.1997
4	Тернопільська обласна громадська спортивно-патріотична організація «Тризуб» ім. С. Бандери	14.10.1998
5	Тернопільська обласна молодіжна громадська організація «Молодіжний Націоналістичний Конгрес»	26.08.2003
6	Тернопільська обласна громадська організація «БЕРЕГ ЄДНАННЯ» імені Романа Шухевича	05.07.2007
7	Тернопільський обласний осередок Всеукраїнської громадської організації «Молода Просвіта»	17.05.2008
8	Тернопільська обласна організація Всеукраїнської молодіжної громадської організації «Українська Народна Молодь»	19.03.2009
9	Тернопільська обласна молодіжна громадська організація «Галицькі зубри»	08.04.2009
10	Тернопільська обласна організація Всеукраїнського жіночого товариства імені Олени Теліги	04.12.2000

До четвертої групи слід віднести сучасні громадські організації, які, маючи ширші програмні засади, долучаються у своїй діяльності до проблематики пам'яті, вшанування ключових історичних дат та популяризації об'єктивного висвітлення історичної минувшини [1]. Звичайно, найбільша кількість організацій зареєстрована у Львівській області – 17, в Івано-Франківській та Тернопільській 12 і 10 відповідно. Лише дві організації цього спектру мають свої осередки у всіх трьох областях: Конгрес української інтелігенції та «Молода Просвіта». У Львівській та Івано-Франківській областях існують осередки «Студентського братства» та громадської організації «Патріот України»; в Львівській та Тернопільській – «Молодіжного Націоналістичного Конгресу»; в Івано-Франківській та Тернопільській – Всеукраїнського жіночого товариства імені Олени Теліги [2-5;7].

П'яту групу складають громадські організації, засновані представниками національних меншин. Незважаючи на те, що у західних областях України домінує україноцентричний підхід до формування політики пам'яті, ця група організацій є досить значною і налічує 37 організацій у Львівській області, 19 – в Івано-Франківській та 8 – у Тернопільській, що становить відповідно 29,37%, 21,83% та 12,9% від усіх організацій у сфері політики пам'яті регіонів, що аналізуються. Чисельність організацій конкретних національних меншин практично повністю відображають історичний фон західноукраїнських земель. Національні меншини, що століттями проживали на цих теренах тепер утворюють власні гро-

мадські організації для збереження своїх “місць пам’яті”, присутності національної спільноти у сучасному українському просторі та забезпечення культурних особливостей. Громадські організації поляків, євреїв, німців яскраво присутні у громадському секторі цього регіону. Так у Львівській області представники польської спільноти представлені шістьма організаціями, єврейської та німецької – трьома кожна, вірменської – двома. В Івано-Франківській області ці показники наступні: єврейська, польська, німецька спільнота – трьома організаціями кожна, а вірменська – однією. Тернопільська область демонструє найменшу активність громадських організацій національних меншин. Тут єврейська спільнота представлена двома організаціями, а польська та німецька лише однією. Досить сильні позиції громадських організацій російської меншини: у Львівській області вона домінує і налічує 10 організацій, в Івано-Франківській та Тернопільській – по дві. У всіх трьох областях зареєстровані об’єднання азербайджанців та болгар, у двох – Львівській та Івано-Франківській – угорців, білорусів, греків та литовців; спільноти чехів й татар існують у Львівській області; організація румунів зареєстрована в Івано-Франківській області. Особливістю Львівської області є існування трьох організацій, створених для забезпечення міжкультурного діалогу та відстоювання інтересів всіх національних меншин регіону (див. табл. 9, № 22,25,29) [2-5; 7].

Таблиця 9. Львівська область

№ n/n	Назва організації	Дата створення
1	Товариство литовців України «Медейна»	09.09.1993
2	Товариство «Ческа беседа»	09.09.1993
3	Львівська ГО «Російська община»	16.09.1993
4	Польське товариство охорони військових могил	24.02.1994
5	Львівська обл. німецька молодіжна організація «Дойче-югенд»	24.03.1993
6	Товариство культури львівських угорців	31.03.1994
7	Асоціація культури і освіти «Русский дом»	05.05.1994
8	Російське товариство ім. О.Пушкіна	23.06.1994
9	Галицьке єврейське земляцтво	25.08.1994
10	Конгрес російських общин Західних областей України	14.02.1995
11	Товариство єврейської молоді «Рішон»	09.03.1995
12	Товариство польської культури Львівщини	13.04.1995
13	Російський молодіжний центр	31.08.1995
14	Львівський центр німецької культури Галичини ім. Бурхарда	02.11.1995
15	Благодійний фонд «Полонез – допомога родинам польського походження в Західній Україні	28.12.1995
16	Асоціація «Україна-Ізраїль»	21.03.1996
17	Львівське обласне німецьке товариство «Дойчес Гайм»	16.04.1999
18	Українське товариство російської культури ім. А.Сахарова	23.05.1996
19	Громадська дитяча організація «Барць» Польського Гарцєрства в Західних регіонах України	30.05.1996
20	Об’єднання російських общин і організацій Львівщини	31.10.1996

21	Конфедерація російських обшин і організацій західних областей України	07.04.1997
22	Асоціація національних товариств Львівщини	14.05.1998
23	Львівська обласна вірменська община «Ахпюр»	16.07.1998
24	Західно-Українське грецьке національно-культурне товариство ім. Константина Корніактоса	23.07.1998
25	Конфедерація національних товариств західних обл. України	25.02.1999
26	Відділення Всеукраїнської громадської організації «Руський рух України» у Львівській області	25.11.1999
27	Білоруська община львівської області	23.12.1999
28	Регіональна організація Конгресу Азербайджанців України львівської області.	14.07.2000
29	Федерація національних меншин Львівської області	03.08.2000
30	Грецька община «Еллінес»	11.10.2001
31	Російське молодіжне братство	15.10.2001
32	Громадська організація «Креси»	20.12.2001
33	Товариство татарської культури Львівщини «Мірас» /Спадщина/	25.05.2004
34	Львівське обласне Вірменське культурне товариство «ГАЙ»	06.10.2004
35	Громадська організація «Польське туристично-краєзнавче товариство на Львівщині»	23.12.2005
36	Громадська організація «Західно-Українське Болгарське національно-культурне Товариство ім. Сави Шеретова»	06.05.2011
37	Громадська організація «Білоруський центр-Захід»	22.08.2011

Івано-Франківська область

<i>№ п/п</i>	<i>Назва організації</i>	<i>Дата створення</i>
1	09.07.1993	Івано-Франківська обласна діаспора Конгресу Азербайджанців України
2	03.03.1994	Вірменська культурологічна громада «Г АРУН»
3	10.06.1994	Російська община Івано-Франківської області
4	14.08.1996	Івано-Франківське обласне відділення Міжнародної громадської організації «Товариство німців «Відергебурт»
5	12.03.1997	Івано-Франківське регіональне національно-культурне товариство білорусів «Белая Русь»
6	08.05.1997	Івано-Франківське обласне угорське національно-культурне товариство «Балатон»
7	28.12.1998	Товариство польської культури ім. Ф.Карпінського
8	08.12.1999	Відділення Всеукраїнської громадської організації «Руський рух України у Івано-Франківській області»
9	06.04.2004	Івано-Франківське обласне Товариство «Україна-Румунія»
10	13.12.2006	Івано-Франківський обласний громадський центр литовської культури ім. Відунаса
11	18.04.2007	Єврейська громада Івано-Франківської області
12	30.08.2011	Громадська організація «Товариство польської культури ім. СТЕФАНА БАТОРІЇ»
13	17.07.2012	Громадська організація «Польське культурно-освітнє Товариство ім. Адама Міцкевича»
14	05.03.1997	Івано-Франківський філіал Благодійного єврейського фонду України «Милосердя – МАГЕН АВОТ»

15	14.09.1998	Філія «Сохнут-Україна» в Івано-Франківській області
16	12.06.2000	Івано-Франківська обласна молодіжна громадська організація «Німецька молодь Галичини»
17	28.02.2002	Івано-Франківське обласне відділення Всеукраїнського об'єднання «Німецька молодь в Україні»
18	01.11.2004	Об'єднання болгар України в Івано-Франківській області
19	02.11.2010	Громадська організація «Івано-Франківський обласний осередок західноукраїнського грецького національно-культурного товариства ім. Константина Корніактоса»

Тернопільська область

<i>№ n/n</i>	<i>Назва організації</i>	<i>Дата створення</i>
1	Польське культурно-освітнє тов-во Тернопільської області	21.08.1995
2	Тернопільське обласне товариство міжнародної громадської організації Товариство німців «Відергербурт»	15.07.1997
3	Тернопільська обласна організація «Єврейська община»	03.07.1998
4	Відділення Всеукраїнської громадської організації «Руський Рух України» у Тернопільській області	01.02.2000
5	Тернопільська регіональна організація Конгресу Азербайджанців України	30.07.2001
6	Громадська організація «Болгарський культурно-просвітницький клуб «Трендафіл»	12.12.2005
7	Представництво філіалу «Сохнут – Україна» в Тернопільській області	25.01.1999
8	Тернопільська обласна громадська організація «Руський культурний центр»	20.01.2009

Підсумовуючи регіональний аналіз громадських організацій у сфері політики пам'яті, зауважмо, що їхня питома вага у загальному переліку громадських організацій є достатньо значною. Підтвердженням цього є статистичні дані, які засвідчують, що ці об'єднання становлять 7,81% від їх загального показника у Львівській області, 9,04% – в Івано-Франківській та 10,61% – в Тернопільській. Вони відображають широкий спектр різноманітних ключових питань, що існують у сфері проблематики політики пам'яті українського суспільства.

Значний резонанс у суспільстві викликають ті сторінки історії, які у нашому сьогоденні мають ще живих свідків, людей, які постраждали від певних режимів чи воєн. Варто зазначити, що у західноукраїнському регіоні, не зважаючи на поширений стереотип про шанування і героїзацію на цих теренах лише вояків національно-визвольної боротьби, аналіз переліку громадських організацій свідчить про інші реалії: їх кількість (організацій), що присвячені ветеранам Другої світової війни, не менша, а інколи й більша (до прикладу у Львівській області) від організацій ветеранів УПА чи репресованих. Також існують й організації, що засуджують нацистський режим та представляють колишніх в'язнів гетто та концтаборів. У двох областях у назвах цих організацій виокремлюється і національна приналежність жертв – євреї. В той же час в жод-

ній області не існує жодної окремої організації, що відображала б інтереси українських робітників, вивезених на примусові роботи до Німеччини, так званих “остарбайтерів”. Можливо, їх інтереси представляють вищезгадані організації, та, на нашу думку, існування окремої організації, яка б відстоювала інтереси цієї групи постраждалих осіб повинна мати місце у структурі громадських організацій створених живими очевидцями, учасниками чи постраждалими від певних подій у минулому.

Значне місце у цій групі також належить громадським формуванням етнічних меншин, що свого часу зазнали насильної депортації та вигнання з рідних земель. Хоча їхня кількість і невелика, проте діяльність є досить активною і помітною. Цікавим фактом є існування великої кількості козацьких громад. В першу чергу це можна пояснити тим, що ностальгія, гордість чи прагнення поширювати традиції славного козацького минулого є тенденцією, яка не викликає жодних заперечень зі сторони будь-якого громадянина незалежно від місця його проживання чи ідеологічних та політичних вподобань. Ця сторінка історії є найменш конфліктною і цілком вписується в історичний наратив держави, тому організації цього типу заохочуються державою та фінансово підтримуються нею. Іншим поясненням такої великої кількості козацьких формувань є більш банальне і негативне – внутрішній розкол та неузгодженість у козацькій старшині. Традиції комуністичного минулого також представлені у громадському просторі західноукраїнських областей. Проте їх позиції є дуже слабкими, хоча протягом останніх років відбулося їх незначне посилення.

При збереженні існуючої державної політичної влади та тенденцій у реалізації дещо змінених комеморативних практик посилення буде зберігатися, хоча не набере значного розмаху, адже органи місцевого самоврядування сповідують дещо відмінні (від державних органів влади) погляди у цій царині. Також комуністичній ідеології протиставляються відродженні організації «Пласту», «Соколу», «Спілки Української Молоді», Організації Українських Націоналістів, які сягають своїм корінням та традиціями ще часів національно-визвольної боротьби. Вони є активним сегментом громадянського суспільства, виховуючи молоде покоління у патріотичному дусі та пропагуючи висвітлення української історії, забороненої у радянську епоху.

Фахові наукові та науково-культурні організації, що займаються дослідженням і популяризацією знань про минуле, становлять одну із найменших груп серед формувань у сфері політики пам'яті. Число зареєстрованих організацій є невеликим, а активnodіючі – можна перерахувати на пальцях однією руки. Ця ланка формувань потребує активного сприяння у розвитку з боку держави, особливо фінансової підтримки, адже їхня думка сприймається громадянами як фахова та користується широким авторитетом у суспільстві. Не може не вражати той факт, що одним із найбільш чисельних є блок формувань, створених національ-

ними меншинами. Апогеєм є Львівська область, в якій зареєстровано аж 37 таких організацій. Найбільш помітними і активними є меншини поляків, євреїв, німців та росіян. Якщо наявність перших обумовлюється історичним фоном західноукраїнських земель (ці спільноти протягом століть проживали тут), то велика кількість об'єднань спільноти росіян викликає подив. Ймовірно, більшість цих формувань створюються штучно і підтримуються за визначенням Р. Брюейкера “зовнішньою національною Вітчизною” з певною метою. Загалом, на нашу думку, кількість громадських організацій у сфері політики пам'яті є достатньою. Занепокоєння викликає лише те, що певна їх частина є формальними або малоактивними, малодієвими. Тому основною проблемою, яка потребує вирішення, постає пошук шляхів їх мобілізації для активного залучення у процес вироблення та формування спільної політики пам'яті на регіональному рівні.

Література

1. Воляннюк О. Громадські формування в галузі політики пам'яті сучасної України [Електронний ресурс] / О.Воляннюк // Український науковий журнал освіта регіону. Політологія. Психологія. Комунікації. – 2009. – №3. – Режим доступу: <http://www.social-science.com.ua> Дата звертання: 20.09.2013р.
2. Перелік об'єднань громадян, що зареєстровані Головним управлінням юстиції в Івано-Франківській області [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://obljust.if.ua/19632-2/> Дата звертання: 20.09.2013р.
3. Перелік легалізованих громадських організацій Івано-Франківської області [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://obljust.if.ua/19687-2/> Дата звертання: 20.09.2013р.
4. Перелік місцевих громадських організацій, місцевих осередків всеукраїнських та міжнародних громадських організацій, зареєстрованих Головним управлінням юстиції у Тернопільській області станом на 01.01.2013 р. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://obljust.te.ua/?page=consult&catid=93> Дата звертання: 20.09.2013р.
5. Перелік громадських організацій легалізованих шляхом письмового повідомлення про заснування Головним управлінням юстиції у Тернопільській області станом на 01.01.2013 р. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://obljust.te.ua/?page=consult&consultid=2398&sub=> Дата звертання: 20.09.2013р.
6. Результати соціологічних досліджень Українського центру економічних і політичних досліджень ім. Олександра Разумкова [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.razumkov.org.ua/ukr/socpolls.php> Дата звертання: 20.09.2013р.
7. Список громадських організацій, зареєстрованих Головним управлінням юстиції у Львівській області. [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://obljust.lviv.ua/files/grom_23.01.2012.pdf Дата звертання: 20.09.2013р.

8. Чупрій Л. Роль громадських організацій й формуванні історичної пам'яті українського народу [Електронний ресурс] / Леонід Чупрій. – Режим доступу: <http://old.niss.gov.ua/Monitor/Juli2009/32.htm> Дата звертання: 20.09.2013р.

*Стаття надійшла до редакційної колегії 4.09.2013 р.
Рекомендовано до друку докт.політ.наук, професором **Монолатієм І.С.**,
докт.політ.наук, професором **Гоном М.М.** (Рівне)*

**NGOS IN THE FIELD OF POLITICS OF MEMORY:
REGIONAL DIMENSION
(comparative analysis of Lviv, Ivano-Frankivsk
and Ternopil regions)**

L. Ya. Vengryniuk

*Vasyl Stefanyk Precarpathian National University;
76025, Ivano-Frankivsk, Shevchenko str., 57;
ph.: +380 (342) 59-61-46; e-mail: sunset.0718@gmail.com*

The article analyzes regional NGOs in the field of politics of memory. Presented its expanded classification that distinguishes NGOs organized by living witnesses, victims or members of certain events in the past, or in memory of the victims of the tragic historical realities; NGOs, whose activities are focused on the protection and restoration of certain traditions, saved by public memory; scientific, cultural and educational organizations whose activities are focused on the study and promotion of knowledge about the past, research and discovery of still unknown pages of history; modern NGOs which, having broader programmatic principles involved in its activities to the problems of memory, commemoration key historical dates and promotion objectively highlight the historical past; NGOs created by representatives of national minorities. The comparative analysis of associations of Lviv, Ivano-Frankivsk and Ternopil regions is carried.

Key words: *NGOs, politics of memory, regionalism.*